

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XLII. De doctrina Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](#)

QVAEST. XLII.

In infidelitate iudeorum, & multiplicandum in fide populum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Christus fuit in lumen & salutem gentium per discipulos suos, quos ad praedicandum gentibus misit.

ADS ECUNDVM dicendum, quod non est minoris potestatis, sed majoris facere aliquid per alios, quam per se ipsum: & ideo in hoc maxime potestas diuina in Christo monstrata est, quod discipulis suis tantam uirtutem contulit in docendo, ut gentes, qui nihil de Christo audierant, conuerterent ad ipsum. Potestas autem Christi in docendo attenditur, & quantum ad miracula, per quae doctrinam suam confirmabat, & quantum ad efficaciam persuadendi, & quantum ad auctoritatem loquentis: quia loqueretur quasi dominum habens super legem, cum diceret, Ego autem dico uobis, & etiam quantum ad uirtutem rectitudinis, quam in sua conuersatione monstrabat, sine peccato vivendo.

ADS TERTIVM dicendum, quod sicut Christus non debuit a principio indifferenter gentilibus suam doctrinam communicare, ut iudeis tamquam primogenito populo deditus obseruaretur, ita etiam non debuit gentiles omnino repellere, ne spes salutis eis praecluderetur. Et propter hoc, aliqui gentili particullariter sunt admitti, propter excellentiam fidei & devotionis eorum.

¶ Super Questionis quadrageinta secundum articulatum secundum.

Capit. II. in
Act. tom. 3.

Titulus motus est propter publicas reprehensiones exhibitas a Christo scribis & phariseis, cum corum scandalio, ut patet in euangelio.

¶ In corpore unica est concilio: Dominus non obstante iudeorum offensione publice docebat, & tunc cori redargebat. Probatur dupliciter. Primo, ratione, Quod aliqui sua perueritate multitudinis salutem impediunt, non est a predicatori uel doctore, cori timenda offensio, ut multitudinis salutem prouideat: sed scribi, & pharisei & principes iudeorum, sua malitia plurimum impediens populi salutem. ergo maior probatur: quia salus multitudinis preponenda est paci quamcumque singularem hominem. Minor probatur, tum quia contra doctrinam Christi per qua solam salus esse potest: tum quia prauis moribus, populi uitam corrumpebant. Secundo, probatur au-

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus debuerit iudeis sine eorum offensione praedicare.

ADS ECUNDVM sic proceditur. Videntur, quod Christus debuerit iudeis sine eorum offensione praedicare: quia, vt August. * dicit in lib. de Agone Christiano, i homine Iesu Christo ne nobis ad exemplum uitia praebevit filius. Deinde nos debemus uitare offensionem non solum fideliem, sed etiam infidiliem, secundum illud 1. ad Cor. 10. Sine offensione estote iudeis & gentibus & ecclesia Dei. ergo uidetur, quod etiam Christus in sua doctrina offensionem iudeorum uitare debuerit.

¶ 2. Præt. Nullus sapiens debet facere unde effectu sui operis impedit: sed per hoc quod sua doctrina Christus iudeos turbavit, impidebatur effectus eius doctrina: dicitur enim Lucae 1. ¶ cum Dominus phariseos & scribas reprobaverent, coepérunt grauiter insistere, & os eius opprimere de multis, insidiante ei, & querentes aliquid capere ex ore eius, ut accusarent eum. non ergo uidetur conueniens fuisse, quod eos in sua doctrina offendere.

¶ 3. Præt. Apostolus dicit 1. ad Ti moth. 5. Seniorem ne increpa-

ARTIC. II.

Itieris, sed obsecra ut patrem: sed sacerdotes & principes iudeorum erat illius populi seniores, ergo uidetur quod non fuerint duris in crepitationibus arguendi.

SED CONTRA est, quod Isa. 8. fuerat prophetatum, q Christus esset in lapide offensionis & petram scandali duabus domibus Israei.

RESPON. Dicendum, quod salus multitudinis est præferenda paci quorumcumque singularium hominum: & ideo quando aliqui sua perueritate multitudinis salutem impediunt, non est timenda eorum offensione a predicatori uel doctore, ad hoc quod multitudinis saluti prouideat. Scriba autem & pharisei & principes iudeorum sua malitia plurimum impediabant populi salutem: tum, quia repugnabat Christi doctrina, per quam

Hsolam poterat esse salus: tum et quia prauis suis moribus vitam populi corrumpebant. Et ideo Dominus non obstante offensione eorum, publice veritatem docebat, quam illi odiebant; & eorum uitia arguebat: & ideo dicunt Matthæ. 15. quod discipulis Domino dicentibus, Scis quia Iudei auditio hoc uero, scandalizati sunt respondit, Sinite illos, eaci sunt, ducesque ex eorum: cacus autem si exco datum presteret, ambo in foueam cadunt.

ADS PRIMVM ergo dicendum, quod homo sic debet esse sine offensione omnibus, ut nulli defiat factio vel dicto minus recte occasione ruinæ: sed cum de veritate scandalum oritur, magis est sustinendum scandalum, quam veritas relinquat, vt Gre gor. * dicit.

ADS ECUNDVM dicendum, q per hoc quod Christus publice scribas & phariseos arguebat, non impedit, sed magis promovit effectum sua doctrinæ, quia cum eorum uitia populo innotescerant, minus auertebatur a Christo propter verba scribarum & phariseorum, qui semper doctrinam Christi obfistebant.

ADS TERTIVM dicendum, quod illud verbum Apostoli, est, i intelligendum de illis senioribus, qui non solum erat vel auctoritate, sed etiam honestate sunt seniores, secundum illud Num. 1. Congregati mihi septuaginta viros de senioribus Israei, quos tu nosti, quod senes populi sint. Si autem auctoritatem senectutis in instrumentum malitiae uerant, publice peccati adi, sunt manifeste & actriter ar-

ctoritate ipsius Christi. Matth. 15. Similes illos &c.

CAdiuerte diligenter, fine, & cantissime optima ratio publice reprehensionis maiorum signatur salus multitudinis, & propterea ubi maiores essent peccanti, & ex eorum reprehensione publica non sperari populi salus, loquuntur non habet imitatione Christi: uana est huiusmodi publica correctio.

Et hoc bene adiuverat praædictores, antequam ponant os in celum, nec omittant distinguere inter maiores corrupti multitudinis, multitudinis vitia malis moribus, vel exemplariter tantum, vel imitacione. Nam maiores, q palam vel sub aliquo colore adulterantes vel fornicanentes, multitudinem ad haec partita sollicitarent, sub dicto comprehenduntur canones, ut felices si sit spes salutis ipsius multitudinis publice arguantur. Hi enim sunt, de quibus in responsione ad tertium dicitur, quod auctoritate senectutis in instrumentum malitiae ueruntur publice peccando.

Tilli uero maiores, qui suis coram sunt peccatis publicis, ut concubinarii & huiusmodi, qui reuera non simpliciter, sed quantum est ex suo exemplo, aliorum mores corrumperunt, an finit publice argundi, considerandū est. Nisi ex eorum exemplo multitudinē familiā facit, essem publice arguendū, si spes est emendationis ipsorum uel plebis, postquam moniti ad partem nollent ceſare, quod dico: quia isti non ex malitia, sed ex infirmitate peccant. Sed si moniti, cognita ruina populi ex suo exemplo non curarent,

Homil. xi.
Ezech. 2.
q. 1. p. 1.

curarent, arguendi et
populo effient publice,
cum tali modestia
ut falsus verisimiliter
populi sequi posset,
ita tamen ut si prae-
cations officium fibi
incumbit ex prela-
tio[n]is debito super
illatos, non timeat il-
lum scandalum: quo
nia quasi paria fuit,
corrumperet populi
mores sic, & ex ma-
nitia. Si autem praefatu[m]
latus eorum non est,
superiorem illorem
debere prius conti-
nere. Et h[oc] dico, si in
specie debetet ma-
iores reprehendere pu-
blice, ex infirmitate
publice concubinias
tenentes. Et horum
ratio est quia hic nō
aperte ex propostio-
ne ad malum multitudi-
nis: & multitudini
plerumque sufficien-
ter prouideatur, si in
genere peccatum illud
reprehenditur, &
quod non excusantur
se sequentes mala
exempla, & huiusmo-
di. Si autem ex soror
publico peccato fa-
tus non periclitatur
multitudinis, relin-
quendi sunt superio-
rius suis, si habent
vel fibi ipsi corrigent
di in speciali: eccl[esi]at
enim ratio publice
correctionis agenda
cum offensione ma-
jorum.

¶ Super Questionis
quadragefina secundum
de Arisculum ter-
tium.

Titus clarus.
In corpore est
distinctio trimē-
bris quo ad principia
membra: quia tam
primum subdi-
stinguitur, confor-
gunt quatuor mem-
bra, & per hoc qua-
tuor conclusiones sin-
gula iuxta singula
membra. Distinctio
est: Doctrina potest
esse in occulto tripli-
cite, vel quo ad intē-
zionem, & hoc dupli-
citer, aut ratione ini-
micitia: vel quo ad
discipulos, vel quo
ad modum. Prima co-
clusio est: Doctrina
Christi non fuit oc-
culto, secundum intē-
zionem ratione ini-
micitia. Secunda, Non
fuit occulta ratione
immunditia. Tertia,
Non fuit occulta quo
ad paucitatem disci-
pulorum. Quarta,

guēdū: sicut & Daniel dixit Dan.
13. Inueterate q[ui]erum malo-
rum &c.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus omnia publice doc-
re debuerit.

AD TERTIVM sic proce-
ditur. Videntur, quod Chri-
stus non omnia publice docere
debuerit. Legitur enim multa
seruum discipulis dixisse, sicut
parat in sermone cœna. vnde &
Marth. 10. dixit, Quod in aere
audistis in cubilibus, prædicabitur
in tecatis. non ergo omnia
publice docuit.

¶ 2 Prat. Profunda sapientia nō
sunt nisi perfectis exponenda, se-
cundum illud 1. ad Cor. 2. Sapi-
entiam loquimur inter perfectos:
sed doctrina Christi continebat
profundissimam sapientiam. nō
ergo erat imperfecta multitudi-
ni communicanda.

¶ 3 Prat. Idem est, veritatem ali-
quam occultare silentio, & ob-
scuritate verborū: sed Christus
veritatem, quam prædicabat, oc-
cultabat turbis obscuritate ver-
borum: quia sine parabolis non
loquebatur ad eos, vt dicitur
Mat. 13. ergo pari ratione pote-
rat occultare silentio.

SED CONTRA est, quod ipse
dicit Iohann. 18. In occulto locu-
tus sum nihil.

RESPON. Dicendum, quod do-
ctrina alicuius potest esse in oc-
culto tripliciter. Vno modo,
quantum ad intentionem docē-
tis, qui intēdit suam doctrinam
non manifestare multis, sed ma-
gis occultare: quod quidem cō-
tingit dupliciter, quandoque ex
inuidia docētis, qui vult per suā
scientiam excellere, & ideo sciē-
tiam suam nō vult alijs commu-
nicare; quod in Christo locum
non habuit, ex cuius persona di-
citur Sapien. 7. Quam sine fictio-
ne didici, & sine inuidia cōmu-
nicō, & honestatem illius non
abscondo. Quandoq[ue] uero hoc
cōtingit, propter in honestatem
eorum, qua docentur: sicut Aug-
ust. * dicit super Iohann. q[uod] quā-
dam sunt mala quæ portare nō
potest qualiscumque pudor hu-
manus. vnde de doctrina hære-
ticorum dicitur, Prou. 9. Aquæ
furiæ dulciores sunt. Doctrina
aut Chri nō est neq[ue] de errore,
neq[ue] de immunditia. & ideo Dñs
dicit Mat. 4. Nūquid venit lucer-

4 na, id est, vera & honesta doctri-
na, vt sub modo ponatur? Alio
modo, aliqua doctrina est in oc-
culto, quia paucis proponitur,
& sic Christus etiā nihil docuit
in occulto: quia Christus omnes
doctrinam suam vel turbæ toti
proposuit, vel omnibus suis dis-
cipulis in communī. Vnde Au-

gust. * dicit super Ioh. Quis in oc-
culto loquitur, qui coram tot
hominibus loquitur, præstans
si hoc loquitur patetis, quod per
eos uel innotescere multis?

Tertio modo, aliqua doctrina
est in occulto, quantum ad mo-
dum docendū. Et sic Christus q[uod] q[uod]
dam turbis loquebatur in occul-
to, parabolis utens ad annūtian-
da spiritualia mysteria, ad quæ ca-
pienda non erant idonei uel di-
gni. Et tamen melius erat eis, uel
sic sub tegumento parabolū, Tract. 113. in
Ioā. in medi-
o.

spiritualium doctrinam audire,
quā omnino ea priuari. Harū
tamen parabolarum apertam &
nudam ueritatem Dominus di-
scipulis exponebat, p[ro] quis de-
uenient ad alios, qui esent idonei,
secundum illud 2. Tim. 2. Que

audistis a me per multos testes,
hæc commenda fidelibus homi-
nibus, qui idonei erunt & alios
docere. Et hoc signatum est,

Num. 4. vbi mandatur, quod filii Aaron inuolueret
uasa sanctuariorū, quæ leuitæ inuoluta portarent.

Dicit super Mat. exponēs illud uerbum inductum:
nō legimus Dominum solitum fuisse noctibus fer-
mocinari, & doctrinam tradidisse in tenebris: sed
hoc dicit, quia omnis sermo eius carnalibus tene-
bræ sunt, & uerbum eius infidelibus nox est. Itaque
quod ab eo dictum est inter infideles, cum liberta-
te fidei & confessionis est loquendum. Vel secun-
dum Hieron. * comparatiu[m] loquitur: quia uidelicet
eruditus erat eos in parvo Iudea loco, respectu totius
mundi, in quo erat per apostolorum prædicationē
doctrina Christi publicanda.

EAD SECUNDVM dicendum, quod Dominus non
omnia profunda sua sapientia sua doctrina manife-
stauit, non solum turbis, sed nec etiam discipulis,
quibus dixit Iohann. 16. Aduic multa habeo uobis di-
cere, qua non potestis portare modo: sed tamen
quācumq[ue] dignū duxit alijs tradere de sua sapientia,
non in occulto, sed palam proposuit, licet non ab
omnibus intelligeretur. Vnde Aug. * dicit super Ioh.
Intelligendum est, ita dixisse Dominum, Palam lo-
cutus sum mundo, ac si dixisset, Multi me audierūt;
& rursus non erat palam, quia non intelligebant.

AD TERTIVM dicendum, q[uod] turbis Dominus in para-
bolis loquebatur, sicut dictum est, * quia nō erant
digni nec idonei in nudā ueritatem accipere, quam di-
scipulis exponebat. Quod autem dicitur, q[uod] fine pa-
rabolis non loquebatur eis, secundum Chrys. * in-
telligendum est quācumq[ue] ad illū sermonem, quācumq[ue]
alias sine parabolis multa turbis locutus fuerit. Vel
secundum August. † in lib. de Quæstionib. euang.

**Can. 10. in
Mat. parum
a medio.**

**Super ver-
bum Matt.
citatum in
arg. tom. 9.**

**Tract. 113. in
Ioā. in medi-
o. illius to. 9.**

**In corp. art.
Homer. 98. in
Marth. circa
prin. illius,
tom. 2.**

**In lib. qd.
ex Marth. c.
15. tom. 4. in
princip.**

¶ Super

QVAEST. XLII.

**¶ Super Questionis
quadraginta secundum
Articulum quartum.**

Titus clarus. In corpore duo. Primo respondetur quod est unicū conciliatio. Secundo, referuntur quādam ex August. Conclusio eis: Conveniens fuit Christum doctrinam suam non scripere. Probatur tripliciter.

¶ Vbi adiure in prima ratione ex dignitate doctoris dignissimam modum docendi concludit? Secundum est, q̄ modus docendi dividitur in duo, scilicet uerbo vel scripto. Et excellentior ponitur modus docendi solo uerbo, ea ratione, quia immediatius perducit ad finem: cum enim finis doctoris sit imprimere doctrinam suam in mentibus auditorum, qui solo uerbo id facit, excellenti modo efficit, quam qui uerbo in scriptis redacto, idem efficeret. Secundum est, quod Socratem nihil scripsisse, sub proprio nomine intelligentium modum est: quoniam tradidit ipsius sub Aelopi nomine. Aelopi fabulas scripsisse, coactus, ut ipse aiebat, ad hoc a suo domino: in cuius signum Plato in phasone Socratem introducti moritum, non se contumuisse ab Aelopo cōstrictrō fabulam.

¶ Sed occurrit hic dubium; quia tertia ratio aduersatur primū: nam tercia fundatur super ordine, quo Christi doctrinam peruenire debet ad omnes, scilicet mediatis quibusdam: prima autem fundatur super immediate ratione inter doctorem & discipulum. Hac enim fibijnacem aduersari patet, nam si immediate, ergo non ordine quādam: & si ordine quādam, ergo non immediate.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ unaqua ratio vera, & efficax est ad diuersos relata. Nam prima ratio respicit

hoc dicitur, non quia nihil proprius locutus est, sed quia nullū sermōnē explicauit, ubi non per parabolam aliquid significauerit, quāmis in eo aliqua proprie dixerit.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus debuerit doctrinam suam scripto tradere.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur q̄ Christus doctri nā suam debuerit scripto tradere. Scriptura enim inuenta est ad hoc, q̄ doctrina commendetur memoriorū in futurū: sed doctrina Christi duratura era in aeternū, secundum illud Luc. 21. Ceterum & terra transibunt, uerba autem mea non transibunt. ergo videtur quod Christus debuerit suam doctrinā scripto mandare.

¶ 2 Prat. Lex uetus ī figura Christi p̄cessit, s̄m illud Heb. 10. Vmbra habens lex futurorum bonorum: sed lex uetus a Deo fuit descrip̄ta, s̄m illud Exod. 24. Dabo tibi duas tabulas lapideas, & legem ac mandata, quae scripsi. ergo videtur q̄ etiā Christus doctrinam suam scribere debuerit.

¶ 3 Prat. Ad Christum qui venerat illuminare bis, q̄ in tenebris & umbra mortis sedent, vt dicit Luc. 1. ptinebat erroris occasiones excludere, & uiā fidei aperire: sed hoc fecisset, doctrinā suā scribendo: dicit enim Aug. * in 1. de cōfessu euang. q̄ solet non nullus mouere, cur ipse Dñs nihil scriperit, vt alijs de illo scriberentur necesse sit credere hoc. illi, & maxime pagani querunt, qui Christū culpare aut blasphemare nō audent, eique tribuit excellentissimā sapientiam, sed tāquā homini. Discipulos vero eius dicunt magistro suo amplius tribuisse, q̄ erat, vt eum filium Dei dicerent, & verbū Dei p̄ quod facta sunt oīa. Et postea subdit, * Videntur parati fuisse hoc de illo credere, qd̄ de se ipse scripsisset, nō quod alij de illo q̄ suo arbitrio prædicassent. ergo vt quod Christus ipse doctrinā suam scripto tradere debuerit.

Sed contra est, quod nulli libri ab eo scripti habentur in canonice scriptura.

RESPON. Dicendum, conueniens fuisse Christum doctrinam suā non scripsisse. Primo quidē, propter dignitatē ipsius. Excellentior enim doctori excellentior

F modus doctrinæ debet. & ideo Christo tamquam excellentissimo doctori hic modus competebat, vt doctrinam suam auditōrum cordibus imprimeret. Propter quod dī Matth. 7. p̄ erat doceens eos, sicut potestatē habēs. Vnde etiam apud gētēles Pythagoras & Socrates, qui fuerūt excellentissimi doctores, nihil scribere voluerunt. Scriptura enim ordinatur ad impressionem doctrinae in cordibus auditorū, sicut ad finem. Secundo, propter excellentiam doctrinæ Christi, quæ literis comprehendit nō posst, s̄m illud Ioān. v. 1. Sūt & alia multa quæ fecit Iesu, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundi capere posse eos, qui scribēdi sunt libros: quos sicut Aug. dicit, * non spatio locorum credēdum est mundum capere nou posse, sed capacitate legentum comprehendit nō posse. Si autem Christus scripto doctrinam suam mādasset, nihil alius de eius doctrina homines astimarent, q̄ quod scriptura cōtinaret. Tertio, vt ordine quādā ab ipso doctrina ad omnes pervenire, dum ipse scilicet discipulos suos immediate docuit, q̄ postmodum alios uerbo & scripro docuerūt. Si autem ipsem scripsisset, eius doctrina immediate ad omnes pervenisset. vnde & de sapientia Dei dī, Proverb. 9. q̄ misit ancillas suavoscare ad arcem. Scīdū tamē est, sicut Aug. * dicit in 1. de cōfessu euang. aliquos gētēles existimasse Christum quādā libros scripsisse, continentēs quādā magica, quibus miracula faciebat, quæ disciplina Christiana condēnat. Et illi tamē, qui Christi libros tales legisse affirmāt, nulla talia faciunt, qualia illū libris talibus fecisse mirantur: diuinō enim iudicio sic errat, ut eosdē libros ad Petrum & Paulum dicat tāquā epistolari titulo prānotatos, eo q̄ in pluribus locis simul eos cū Christo p̄ictos iuderunt. Nec mirum, si a pingentibus fingentes decepti sunt: toto enim tempore quo Christus in carne mortali cum suis discipulis uixit, nondum erat Paulus discipulus eius.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod, sicut Aug. dicit in eodem libro, omnibus discipulis suis tamquam membris sui corporis Christus caput est. Itaq; cum illi scripserunt, quæ ille ostendit & dixit, nequaquam dicendum est,

doctrinam Christi spēctu discipulom, qui ex proprio Christi ore edoti sunt. tertia autem respicit doctrinam Christi respectu universorum, quocumque tempore a Christo discutit. Et respectu illorum immediato excellenter est, vt prima ratio sonat; respectu autem universorum, ordo excellenter est, ut ad alios medianibus quādā perueniat doctrina, ut tercia affinitas ratio. Nulla ergo est controveria inter rationes sane intellectas.

¶ In conclusione adiure, quod non minima est conclusionis ratio, ut Christus etiam in doctri modo, monstraret se esse filium Deum. Solus quippe esse Dei comprobatur experientia & auctoritate, docere universum orbem ea, quæ religiosis atque morum, tonisque uite etiam post corporis mortem futurā ab illis scriptura propria, renelandio ac tradendo quæ ab alijs scribenda sunt. Sic enim uidemus Deum. & naturā per lumen naturale nos docere, iuxta illū: Multi dicunt, Quis oftenfit nobis bona? & respondentur. Signatum est super nos lumen uuln̄i uī domine &c. quo lumine sunt illustrati qui bene de natura, de moribus, & huiusmodi scripserunt, & supernaturalia nobis tradere per lumen insulū, ut credimus de prophētis, qui scripserunt. Similiter enim Iesu Christus per seipsum & exterius, & interiori doctri Apóstolos, qui lumen insulū sūli scripserunt: aperuit enim illis lumen, ut intelligerent scripturam, & spirituālētū lumen mentes eorum illustrant, ut docerent uerbo & scripto reliquias. Deinceps ergo Christum nihil scribere, ut ex hoc sua doctrina Dei doctrinā mos straretur.

¶ Est etiam ex eodem deitatis capite alia ratio,

**Ad Heb. 8.
Iēs. 2. in fin.**

**Lib. 1. cap. 7.
ante med.
tom. 4.**

**Bod. II. 1. de
cōfessu euā
ge. c. 7. circa
med. tom. 4.**

Tract.
ex parte
non posse
a fine.

Lib. 1. cap. 4.
10. 100. 4.

Ordo
1. 2. 3. 4.
5. 6. 7. 8.
9. 10. 11.
12. 13. 14.
15. 16. 17.
18. 19. 20.
21. 22. 23.
24. 25. 26.
27. 28. 29.
30. 31. 32.
33. 34. 35.
36. 37. 38.
39. 40. 41.
42. 43. 44.
45. 46. 47.
48. 49. 50.
51. 52. 53.
54. 55. 56.
57. 58. 59.
59. 60. 61.
62. 63. 64.
65. 66. 67.
68. 69. 70.
71. 72. 73.
74. 75. 76.
77. 78. 79.
79. 80. 81.
81. 82. 83.
83. 84. 85.
85. 86. 87.
87. 88. 89.
89. 90. 91.
91. 92. 93.
93. 94. 95.
95. 96. 97.
97. 98. 99.
99. 100. 101.
101. 102. 103.
103. 104. 105.
105. 106. 107.
107. 108. 109.
109. 110. 111.
111. 112. 113.
113. 114. 115.
115. 116. 117.
117. 118. 119.
119. 120. 121.
121. 122. 123.
123. 124. 125.
125. 126. 127.
127. 128. 129.
129. 130. 131.
131. 132. 133.
133. 134. 135.
135. 136. 137.
137. 138. 139.
139. 140. 141.
141. 142. 143.
143. 144. 145.
145. 146. 147.
147. 148. 149.
149. 150. 151.
151. 152. 153.
153. 154. 155.
155. 156. 157.
157. 158. 159.
159. 160. 161.
161. 162. 163.
163. 164. 165.
165. 166. 167.
167. 168. 169.
169. 170. 171.
171. 172. 173.
173. 174. 175.
175. 176. 177.
177. 178. 179.
179. 180. 181.
181. 182. 183.
183. 184. 185.
185. 186. 187.
187. 188. 189.
189. 190. 191.
191. 192. 193.
193. 194. 195.
195. 196. 197.
197. 198. 199.
199. 200. 201.
201. 202. 203.
203. 204. 205.
205. 206. 207.
207. 208. 209.
209. 210. 211.
211. 212. 213.
213. 214. 215.
215. 216. 217.
217. 218. 219.
219. 220. 221.
221. 222. 223.
223. 224. 225.
225. 226. 227.
227. 228. 229.
229. 230. 231.
231. 232. 233.
233. 234. 235.
235. 236. 237.
237. 238. 239.
239. 240. 241.
241. 242. 243.
243. 244. 245.
245. 246. 247.
247. 248. 249.
249. 250. 251.
251. 252. 253.
253. 254. 255.
255. 256. 257.
257. 258. 259.
259. 260. 261.
261. 262. 263.
263. 264. 265.
265. 266. 267.
267. 268. 269.
269. 270. 271.
271. 272. 273.
273. 274. 275.
275. 276. 277.
277. 278. 279.
279. 280. 281.
281. 282. 283.
283. 284. 285.
285. 286. 287.
287. 288. 289.
289. 290. 291.
291. 292. 293.
293. 294. 295.
295. 296. 297.
297. 298. 299.
299. 300. 301.
301. 302. 303.
303. 304. 305.
305. 306. 307.
307. 308. 309.
309. 310. 311.
311. 312. 313.
313. 314. 315.
315. 316. 317.
317. 318. 319.
319. 320. 321.
321. 322. 323.
323. 324. 325.
325. 326. 327.
327. 328. 329.
329. 330. 331.
331. 332. 333.
333. 334. 335.
335. 336. 337.
337. 338. 339.
339. 340. 341.
341. 342. 343.
343. 344. 345.
345. 346. 347.
347. 348. 349.
349. 350. 351.
351. 352. 353.
353. 354. 355.
355. 356. 357.
357. 358. 359.
359. 360. 361.
361. 362. 363.
363. 364. 365.
365. 366. 367.
367. 368. 369.
369. 370. 371.
371. 372. 373.
373. 374. 375.
375. 376. 377.
377. 378. 379.
379. 380. 381.
381. 382. 383.
383. 384. 385.
385. 386. 387.
387. 388. 389.
389. 390. 391.
391. 392. 393.
393. 394. 395.
395. 396. 397.
397. 398. 399.
399. 400. 401.
401. 402. 403.
403. 404. 405.
405. 406. 407.
407. 408. 409.
409. 410. 411.
411. 412. 413.
413. 414. 415.
415. 416. 417.
417. 418. 419.
419. 420. 421.
421. 422. 423.
423. 424. 425.
425. 426. 427.
427. 428. 429.
429. 430. 431.
431. 432. 433.
433. 434. 435.
435. 436. 437.
437. 438. 439.
439. 440. 441.
441. 442. 443.
443. 444. 445.
445. 446. 447.
447. 448. 449.
449. 450. 451.
451. 452. 453.
453. 454. 455.
455. 456. 457.
457. 458. 459.
459. 460. 461.
461. 462. 463.
463. 464. 465.
465. 466. 467.
467. 468. 469.
469. 470. 471.
471. 472. 473.
473. 474. 475.
475. 476. 477.
477. 478. 479.
479. 480. 481.
481. 482. 483.
483. 484. 485.
485. 486. 487.
487. 488. 489.
489. 490. 491.
491. 492. 493.
493. 494. 495.
495. 496. 497.
497. 498. 499.
499. 500. 501.
501. 502. 503.
503. 504. 505.
505. 506. 507.
507. 508. 509.
509. 510. 511.
511. 512. 513.
513. 514. 515.
515. 516. 517.
517. 518. 519.
519. 520. 521.
521. 522. 523.
523. 524. 525.
525. 526. 527.
527. 528. 529.
529. 530. 531.
531. 532. 533.
533. 534. 535.
535. 536. 537.
537. 538. 539.
539. 540. 541.
541. 542. 543.
543. 544. 545.
545. 546. 547.
547. 548. 549.
549. 550. 551.
551. 552. 553.
553. 554. 555.
555. 556. 557.
557. 558. 559.
559. 560. 561.
561. 562. 563.
563. 564. 565.
565. 566. 567.
567. 568. 569.
569. 570. 571.
571. 572. 573.
573. 574. 575.
575. 576. 577.
577. 578. 579.
579. 580. 581.
581. 582. 583.
583. 584. 585.
585. 586. 587.
587. 588. 589.
589. 590. 591.
591. 592. 593.
593. 594. 595.
595. 596. 597.
597. 598. 599.
599. 600. 601.
601. 602. 603.
603. 604. 605.
605. 606. 607.
607. 608. 609.
609. 610. 611.
611. 612. 613.
613. 614. 615.
615. 616. 617.
617. 618. 619.
619. 620. 621.
621. 622. 623.
623. 624. 625.
625. 626. 627.
627. 628. 629.
629. 630. 631.
631. 632. 633.
633. 634. 635.
635. 636. 637.
637. 638. 639.
639. 640. 641.
641. 642. 643.
643. 644. 645.
645. 646. 647.
647. 648. 649.
649. 650. 651.
651. 652. 653.
653. 654. 655.
655. 656. 657.
657. 658. 659.
659. 660. 661.
661. 662. 663.
663. 664. 665.
665. 666. 667.
667. 668. 669.
669. 670. 671.
671. 672. 673.
673. 674. 675.
675. 676. 677.
677. 678. 679.
679. 680. 681.
681. 682. 683.
683. 684. 685.
685. 686. 687.
687. 688. 689.
689. 690. 691.
691. 692. 693.
693. 694. 695.
695. 696. 697.
697. 698. 699.
699. 700. 701.
701. 702. 703.
703. 704. 705.
705. 706. 707.
707. 708. 709.
709. 710. 711.
711. 712. 713.
713. 714. 715.
715. 716. 717.
717. 718. 719.
719. 720. 721.
721. 722. 723.
723. 724. 725.
725. 726. 727.
727. 728. 729.
729. 730. 731.
731. 732. 733.
733. 734. 735.
735. 736. 737.
737. 738. 739.
739. 740. 741.
741. 742. 743.
743. 744. 745.
745. 746. 747.
747. 748. 749.
749. 750. 751.
751. 752. 753.
753. 754. 755.
755. 756. 757.
757. 758. 759.
759. 760. 761.
761. 762. 763.
763. 764. 765.
765. 766. 767.
767. 768. 769.
769. 770. 771.
771. 772. 773.
773. 774. 775.
775. 776. 777.
777. 778. 779.
779. 780. 781.
781. 782. 783.
783. 784. 785.
785. 786. 787.
787. 788. 789.
789. 790. 791.
791. 792. 793.
793. 794. 795.
795. 796. 797.
797. 798. 799.
799. 800. 801.
801. 802. 803.
803. 804. 805.
805. 806. 807.
807. 808. 809.
809. 810. 811.
811. 812. 813.
813. 814. 815.
815. 816. 817.
817. 818. 819.
819. 820. 821.
821. 822. 823.
823. 824. 825.
825. 826. 827.
827. 828. 829.
829. 830. 831.
831. 832. 833.
833. 834. 835.
835. 836. 837.
837. 838. 839.
839. 840. 841.
841. 842. 843.
843. 844. 845.
845. 846. 847.
847. 848. 849.
849. 850. 851.
851. 852. 853.
853. 854. 855.
855. 856. 857.
857. 858. 859.
859. 860. 861.
861. 862. 863.
863. 864. 865.
865. 866. 867.
867. 868. 869.
869. 870. 871.
871. 872. 873.
873. 874. 875.
875. 876. 877.
877. 878. 879.
879. 880. 881.
881. 882. 883.
883. 884. 885.
885. 886. 887.
887. 888. 889.
889. 890. 891.
891. 892. 893.
893. 894. 895.
895. 896. 897.
897. 898. 899.
899. 900. 901.
901. 902. 903.
903. 904. 905.
905. 906. 907.
907. 908. 909.
909. 910. 911.
911. 912. 913.
913. 914. 915.
915. 916. 917.
917. 918. 919.
919. 920. 921.
921. 922. 923.
923. 924. 925.
925. 926. 927.
927. 928. 929.
929. 930. 931.
931. 932. 933.
933. 934. 935.
935. 936. 937.
937. 938. 939.
939. 940. 941.
941. 942. 943.
943. 944. 945.
945. 946. 947.
947. 948. 949.
949. 950. 951.
951. 952. 953.
953. 954. 955.
955. 956. 957.
957. 958. 959.
959. 960. 961.
961. 962. 963.
963. 964. 965.
965. 966. 967.
967. 968. 969.
969. 970. 971.
971. 972. 973.
973. 974. 975.
975. 976. 977.
977. 978. 979.
979. 980. 981.
981. 982. 983.
983. 984. 985.
985. 986. 987.
987. 988. 989.
989. 990. 991.
991. 992. 993.
993. 994. 995.
995. 996. 997.
997. 998. 999.
999. 1000. 1001.
1001. 1002. 1003.
1003. 1004. 1005.
1005. 1006. 1007.
1007

ratio, ut feliciter comprobaret se Deum ex modo docendi, scribendo in cordibus hominum, & non in tabulis materialibus, iuxta illud Hier. 30. Ecce, dies venuit, & scribam in cordibus eorum, & comprobaret doctrinam suam esse doctrinam spiritus & uite, & non litterarum & mortis. Refermarum sibi quippe Dominus Iesus docēdū modum per internum lumen gracie tuncipiam. Deo prout ipses, non debet scriputa doctrina fiam credere, quia scriputa illa per se est doctrina ipsius, quam ipsi denatur per internum est lumen, ut in eternum.

Deinde ex Augustiniano genitilius etiā opinione refertur scriptis a Christo, tribus adiunctis opinimobus. Prima est ex contentis in libro: quia contraria sunt Christiana dulciplina. Secunda est, ex uenientibus ipsis libris: quia non illa est Christus fecit, facere possunt. Tertia est ex testimonio ad Paulum, qui non erat diligens.

Super Questionem 4^a. Art. primum.

Titulus clarus. In corpore vestra conclusio: convenientissimum fuit Christum miracula facere. Probatur: Miracula sunt & ad confirmationem doctrinae supernaturalis & ad testificandū Deum in faciente miracula: sed hoc praecepit habent locum in Christo. ergo. Et confirmatur auctoritate Io. 5. & 10. Omnia clara sunt.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod Christus miracula facere non debuerit. Fatum enim Christi uerbo ipius debuit concordare: sed ipse dicit Matth. 16. Generatio mala & adultera signum querit, & signum non dabatur ei, nisi signum Ionae prophetæ, non ergo debuit miracula facere.

Terps. Sicut Christus in secundo aduentu uenturus est in virtute magna & maiestate, ut dicit Mat. 24. ita in primo aduentu venit in infirmitate, secundum illud Isa. 53. Virum dolorum & scientem infirmitatem: sed operatio miraculorum magis pertinet ad uirtutem quam ad infirmitatem. ergo non sufficiens, quod in primo aduentu miracula faceret.

quod ipse non scriperit: quandoquidem membra eius id operata sunt, quod dictante capite cognoverunt: quicquid enim ille de suis factis & dictis nos legere uoluit, hoc scribendum illic, tamquam suis manibus impetravit.

AD SECUNDUM dicendum, quia lex uetus in sensibilibus figuris dabatur, ideo etiam conuenienter sensibilibus signis scripta fuit: sed doctrina Christi, quae est lex spiritus uite, scribi debuit non atrinero, sed spiritu Dei uiui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis spiritualibus, ut Apostolus dicit 2 ad Cor. 3.

AD TERTIUM dicendum, quod illi qui scripture apostolorum de Christo credere noluerunt, nec ipsi Christo scribenti credidissent, de quo opinabantur, quod magicis artibus fecisset miracula.

Questio XLIII. De miraculis a Christo factis in generali, in quatuor articulos diuidita.

DEINDE considerandum est, de miraculis a Christo factis. Et primo in generali. Secundo, in speciali de singulis miraculorum generibus. Tertio, in particulari de transfiguratione ipsius.

CIRCA primum queruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum Christus debuerit miracula facere.

¶ Secundo, Vtrum fecerit ea uirtute diuina.

¶ Tertio, In quo tempore incepit miracula facere.

¶ Quartio, Vtrum per miracula fuerit sufficienter ostensa eius diuinitas.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum Christus debuerit facere miracula.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod Christus miracula facere non debuerit. Fatum enim Christi uerbo ipius debuit concordare: sed ipse dicit Matth. 16. Generatio mala & adultera signum querit, & signum non dabatur ei, nisi signum Ionae prophetæ, non ergo debuit miracula facere.

AD SECUNDUM sic procedit. Videtur quod Christus non fecerit miracula diuina uirtute. Virtus enim diuina est omnipotens: sed uidetur quod Christus non fuerit omnipotens in miracula faceret.

A¶ Præt. Christus venit ad hoc, ut homines salvares per fidem, secundum illud Hebreo 12. Aspicientes in auctorem fidei & consummatorem Iesum sed miracula diminuant meritum fidei: unde Dominus Iohannes 4. dicit, Nisi ligna & prodigia uideritis, non creditis, ergo non uidetur, quod Christus debuerit miracula facere.

SED CONTRA est, quod ex persona aduersariorum dicitur Iohannes 11. Quid facimus, quia hic homo multa ligna facit?

RESPON. Dicendum, quod diuinitus conceditur homini miracula facere propter duo. Primo quidem & principaliter, ad confirmandam ueritatem, quam aliquis docet: quia enim ea, quae sunt fidei, humanam rationem excedunt, non possunt per rationes humanas probari, sed oportet quod probentur per argumentum diuinae uirtutis, ut dum aliquis facit opera, quae solus Deus facere potest, credantur ea, quae dicuntur esse a Deo: sicut cum aliquis defert literas anulo tegis signatas, creditur ex uoluntate regis processisse, quod in illis continetur. Secundo, ad ostendandam presentiam Dei in homine per gratiam Spiritus sancti, ut dum scilicet homo faciat opera Dei, credatur Deus habitare in eo per gratiam, unde dicitur Gal. 3. Qui tribuit nobis Spiritum sanctum, operatur uirtutes in nobis. Vtrumque autem circa Christum erat hominibus manifestandum, scilicet quod Deus esset in eo per gratiam, non adoptionis, sed unionis, & quod eius supernaturalis doctrina esset a Deo: & ideo conuenientissimum fuit, ut miracula faceret, unde ipse dicit Iohannes 10. Similiter non uultis credere, operibus credite. Et lo. 5. Opera quae dedit mihi pater ut faciam, ipsa sunt quae testimoniū perhibent de me.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod hoc quod dicit. Signum non dabatur ei, nisi signum longe prophetæ, intelligendum est, ut Christus * dicit, quod tunc non acceperunt tale signum, quale petebant, scilicet de celo, non quod nullum signum eis dederit: uel quia signa faciebat, non propter eos, quos sciebat lapidos esse, sed ut alios emendaret: & ideo non eis, sed alijs illa signa dabantur.

AD SECUNDUM dicendum, quod licet Christus uenire in infirmitate carnis, quod manifestatur per passiones: uenit tamen in uirtute Dei, quod erat manifestandum per miracula.

AD TERTIUM dicendum, quod miracula intantum diminuant meritum fidei, inquantu per hoc ostendit duritia eorum, qui nolunt credere ea, quae scripturis diuinis probantur, nisi per miracula. Et tamen melius est eis, ut uel per miracula conuertantur ad fidem, quam quod omnino in infidelitate permaneant: dicitur enim 1. ad Corint. 14. quod signa data sunt infidelibus, ut scilicet conuertantur ad fidem.

ARTICVLVS II. *Super Questionem quadragesimatercies Articulum secundum.*
Vtrum Christus fecerit miracula diuina uirtute.

AD SECUNDUM sic procedit. Videtur quod Christus non fecerit miracula diuina uirtute. Christus fecit miracula uirtute diuina. Probatur: quia uera miracula sola in mirante di-

*Homil. 54. in
Mat. ante
med. tom. 2.*

*Super Questionem
quadragesimatercies
Articulum secundum.*

Titulus clarus. In corpore duo fuit. Primo, respondetur quarto: Christus fecit miracula uirtute diuina. Probatur: quia uera miracula sola in mirante di-

*2. diff. 15. q.
3. art. 2. cor.
& diff. 16. q.
4. art. 3. cor.
& ad 4. & c.
4. diff. 1. q.
2. 1. & op. 11. C. 17.*